

Program výměny uhelných regionů EU

Výměna mezi Lipskem (DE) a Karlovými Vary (CZ)

výměnaEU

O programu exchangeEU

exchangeEU je výměnný program pro uhelné, hnědouhelné, rašelinové a břidlicové přechodové regiony (uhlí+) v Evropské unii (EU). Program je součástí iniciativy Uhlerné regiony v transformaci (CRIT) a je realizován Evropskou komisí. Jelikož je zapotřebí urychlit spravedlivou a nízkouhlíkovou energetickou transformaci v Evropě, exchangeEU usnadňuje spolupráci a vzájemné učení mezi uhelnými regiony EU+ s cílem podpořit provádění strategií spravedlivé energetické transformace. Hlavním cílem je podpořit uhelné regiony EU+ v dekarbonizaci jejich energetických systémů a zároveň chránit pracovníky a komunity prostřednictvím hospodářské diverzifikace a technologických inovací. Během programu si zúčastněné regiony vyměňují zkušenosti a společně pracují na překonávání aktuálních výzev, kterým čelí v procesech spravedlivého přechodu. ExchangeEU tak otevírá cestu k vytvoření široké sítě odborníků z praxe.

K účasti bylo vybráno **18 uhelných+ regionů** v transformaci.

výsledkem procesu přiřazování bylo **8 výměn**, z toho 4 dvojice regionů a 4 trojúhelníky regionů.

zúčastněné regiony představují celkem **12 členských států EU**: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Irsko, Maďarsko, Německo, Polsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko.

Pilíře výměny

listopad–prosinec 2021: Výzva k podávání přihlášek a virtuální setkání pro navazování kontaktů

Propagace

Přihláška

Hodnocení

Spuštění

Plánování

Provádění

Návazné akce

leden 2022: Podání individuálních nebo společných přihlášek

únor–březen 2022: Evaluace, výběr a „matchmaking“

Duben 2022: Následné telefonní hovory a úvodní akce

květen–červenec 2022: Spoluvytváření agendy a organizace

červen–říjen 2022: Studijní návštěvy

červenec–říjen 2022: Vyhodnocení a reflexe získaných zkušeností

regionální profily

Směrem ke spravedlivému přechodu od uhlí+

Tento zápas se skládá ze dvou střeoevropských regionů. Jedna z nich, Lipsko, značně pokročila ve svém přechodu ke spravedlivé a nízkouhlíkové budoucnosti, a druhá, Karlovy Vary, začíná proces spravedlivé transformace. Lipsko chce postupně vyřadit uhlí nejpozději do roku 2038 v souladu s plánem postupného vyřazování německého uhlí. Karlovy Vary plánují v příštích 10 letech postupně opustit uhlí.

LIPSKO (DE)

Stav vyřazování hnědého uhlí (lignit)

PROBÍHÁ

JIŽ SE
NEVYTAHUJE

10.012
Zaměstnaní uhelní
dělníci *5

5
Uhelné doly *1,2

4
Elektrárny *3

44,6%
Podíl výroby
elektriny ze spalování
uhlí **4

Datum postupného
ukončování

2030/2038 ***

Stav spravedlivé energetické transformace

Sasko je jednou ze tří spolkových zemí, nad kterými se rozprostírají lužické a středoněmecké těžební oblasti hnědého uhlí. V rámci projektu „Innovation Region Central Germany“ vyvíjí Sasko strategie a projekty pro strukturální změny. Stát nedávno (2022) přijal nové plány pro Fond spravedlivého přechodu, který se zaměřuje na podporu projektů pro malé a střední podniky a financování výzkumu. Lipsko je rychle rostoucí město v Německu. Je velmi aktivní při zajišťování svého sociálního a ekonomického rozvoje. V důsledku toho je již ekonomika široce rozmístěna, přičemž hlavními klastry jsou automobilový průmysl, zdravotnictví a biotechnologický průmysl.

KARLOVY VARY (CZ)

Stav vyřazování hnědého uhlí (lignit)

PROBÍHÁ

JIŽ SE
NEVYTAHUJE

2.000
Zaměstnaní uhelní
dělníci 7

1
Uhelné doly 6,7

1
Elektrárny 6

97%
Podíl výroby
elektriny ze spalování
uhlí 7

Datum postupného
ukončování

2033

Stav spravedlivé energetické transformace

Karlovarský kraj je jedním ze tří krajů v České republice, které získávají finanční prostředky z Fondu spravedlivého přechodu, který vyhlásí první projektové výzvy od konce roku 2022. Prostředky budou použity na podporu přechodu podniků na nízkouhlíkové provozy, rozvoj nových obnovitelných zdrojů energie, zajistit pracovní místa pro pracovníky opouštějící uhelný průmysl, zlepšit veřejné služby a obnovit krajinu zasaženou těžbou. Karlovy Vary jsou turistickým a průmyslovým regionem, který se snaží vyvážit potřeby těchto dvou sektorů při přechodu na nové zdroje energie a možnosti ekonomického rozvoje.

* Čísla zahrnují souhrnné počty těžebních dolů, provozních závodů a pracovníků zaměstnaných v lužických a středoněmeckých důlních oblastech.

** Číslo se týká množství vyrobeného uhlí ve spolkové zemi Sasko.

*** Město Lipsko chce vyřadit uhlí nejpozději do roku 2030 (je jedním ze 100 chytrých a klimaticky neutrálních měst v Evropě). Postupné vyřazování v okolní středoněmecké hnědouhelné oblasti má být dokončeno nejpozději do roku 2038.

Hlavní výzvy

- Rostoucí míra nezaměstnanosti v postižených regionech vyžaduje masivní pracovní a rekvalifikační programy.
- Rostoucí migrace mladých lidí z těžby do městských oblastí zvyšuje důležitost projektů rozvoje venkova a revitalizace komunity.
- Projekty Just Transition vyžadují soukromé investice v hornických regionech, které v současnosti chybí v Karlových Varech a dříve chyběly v Lipsku.

Zaměřte se na témata

Ekonomická diverzifikace
a regionální rozvoj

Zástupci start-upových inkubátorů zkoumali, jak podpořit inovativní nové společnosti a umožnit šíření inovační ekonomiky. Podělili se o zkušenosti, jak založit efektivní inkubátory pro začínající podniky a jak využít veřejné a akademické zdroje na podporu inovačních programů.

Oba regiony také zdůraznily příležitost, kterou mohou bývalá těžební místa poskytnout pro podporu nových průmyslových odvětví, zejména cestovního ruchu. Navštívili několik renaturalizovaných ploch povrchové těžby i průmyslové zóny.

Přechodné vládnutí
a strategie

Vytváření místních sítí a infrastruktury pro využití obnovitelných zdrojů energie a technologií energetické účinnosti je klíčovým tématem v obou regionech. Účastníci navštívili místní obecní úřad. Diskutovali o tom, jak vybudovat místní síť na podporu zúčastněných společností při snižování poptávky po energii a emisí CO₂.

Studijní návštěva v Lipsku v Německu – program a hlavní body na místě

Město Lipsko v Německu přivítalo Karlovarský kraj v České republice na dvoudenní výměnnou návštěvu.

Účastníci se zabývali potřebou nových strategií hospodářského rozvoje, které by řešily vylidňování a podpořily růst nových průmyslových odvětví. Návštěvy na místě byly podpořeny diskusemi s příklady osvědčených postupů na místě. Účastníci navštívili místní start-upové inkubátory, které se zaměřovaly na podporu nových inovativních společností, které v regionu zůstanou i po svém založení.

Dalším tématem diskutovaným během výměny byly přístupy k revitalizaci bývalých povrchových dolů a průmyslových zón. Účastníci navštívili několik bývalých těžebních lokalit, které byly od té doby přestavěny na veřejná a soukromá jezera a turistické oblasti. Uvažovali o regionálních koordinačních snahách, plánovacích procesech a rámci přestavby, které jsou nezbytné k vybudování konsenzu pro tyto projekty. Delegation také navštívily bývalou průmyslovou oblast známou jako čtvrť Plagwitz, která byla od té doby revitalizována se zaměřením na řešení vylidňování a na to, aby se Lipsko stalo atraktivním místem pro život. Vzhledem k důležitosti udržení a přilákání inovativních společností a talentů do regionu účastníci zdůraznili důležitost jak zapojení občanů do plánovacích procesů, tak i důraz na vytváření zelených ploch a místní infrastruktury, které podporují blahobyt občanů a kvalitu života (cyklostezky, městské rekreační oblasti atd.).

LIPSKO (DE)

postavení

Návštěva regionu

hostitelský region

Hlavní aktéři

Obec Lipsko, Metropolitní region Střední Německo Management GmbH (regionální sdružení)

Sdílené poznatky

Strategie hospodářského rozvoje, regionální a městské plánování a rozvoj, regionální strategie ochrany klimatu

KARLOVY VARY (CZ)

postavení

Návštěva regionu

hostitelský region

Hlavní zúčastnění aktéři

Hospodářská komora Karlovy Vary, krajský úřad Karlovy Vary, těžební společnost SUAS

Sdílené poznatky

Přilákání soukromých investic, budování cestovního ruchu, komunikace s místní veřejností, sanace uhelných dolů

Návštěva čtvrti Plagwitz jako příklad úspěšné městské obnovy v Lipsku. Autor fotografie: Linda Beyschlag.

učení se

- ✓ Aby se vybudovala silná základna pro proces spravedlivé energetické transformace, účinná spolupráce mezi veřejnými orgány (místními, regionálními a celostátními), podniky, vzdělávacími institucemi a organizacemi občanské společnosti musí začít spoluvytvářením vize budoucnosti a skončit realizace složitých projektů.
- ✓ Využití stávající historie a dědictví regionu pomůže přilákat do regionu nová průmyslová odvětví a podniky.
- ✓ Rozvoj inovační ekonomiky vyžaduje dobře rozvinutou infrastrukturu inkubátorů, od fyzických prostor až po programy financování a mentoringu, aby se zajistilo, že podniky zakořenily a uspěly.
- ✓ Projekty na ochranu klimatu musí jít ruku v ruce s projekty zaměřenými na zvýšení energetické účinnosti, aby se zajistilo, že veškerá energie vyrobená z obnovitelných projektů bude využívána co nejúčinněji a neefektivněji.

Ruce na doporučení

- + Zajistěte, aby občané, kterých se týká postupné vyřazování uhlí a regionální sanace, byli součástí procesu plánování a rozhodování, abyste je ujistili, že jejich potřeby jsou řešeny.
- + Při vytváření transformační strategie se zaměřte na stanovení priorit v souladu s vizí. Dále zajistit kontinuitu akcí a projektů prováděných v rámci procesu spravedlivého přechodu.
- + Hledejte příležitosti k zachování bývalých těžebních míst, abyste podpořili rozvoj jiných průmyslových odvětví, například cestovního ruchu.
- + Využití stávajícího akademického a veřejného financování k podpoře rozvoje inovačních ekonomik a přilákání investic.

„Bylo skvělé získat inspiraci zpoza rohu a tak blízko našeho regionu. Těším se na další vzájemnou inspiraci do budoucna.“

Šimon Barczy
Vedoucí inovačního výboru Karlovy Vary, Karlovarský kraj, Česká republika

“Máme velmi podobné výzvy. Je velmi poučné vidět, jak sousední regiony řeší podobné problémy v různých fázích přechodu.“

Julia Mayerová
Metropolitan Region Central Germany Management GmbH, Lipsko, Německo

1 Freistaat Sachsen (2022): Strukturentwicklung in den sächsischen Braunkohleregionen. Das Lausitzer Revier. Online: <https://www.strukturentwicklung.sachsen.de/fakten-4437.html>.
2 Freistaat Sachsen (2022): Strukturentwicklung in den sächsischen Braunkohleregionen. Das Mitteldeutsche Revier. Online: <https://www.strukturentwicklung.sachsen.de/fakten-4421.html>.
3 LEAG (2022): Geschäftsfeld Kraftwerke. Online: <https://www.leag.de/de/geschaeftsfelder/kraftwerke/>.
4 Freistaat Sachsen (2022): Energiebilanz 2019 für Sachsen. Online: https://www.statistik.sachsen.de/download/presse-2022/mi_statistik-sachsen_049-2022_energiebilanz-2019.pdf.

5 Statistik der Kohlenwirtschaft e.V. (2019): Datenübersichten zu Steinkohle und Braunkohle im Überblick. Braunkohle im Überblick (online).
6 Climate Action Network Europe (2022): Coal Plant Database. Online: <https://beyond-coal.eu/database/>.
7 EU (2020): Regional Profile. Karlovy Vary. Online: https://energy.ec.europa.eu/system/files/2020-07/karlovy_vary_regional_profile_-_start_technical_assistance_0.pdf.

Navštívit naši stránku

Navštivte webovou stránku platformy Just Transition

Přihlaste se k odběru našeho newsletteru

Navštivte naše kanály sociálních médií

exchangeEU je součástí Iniciativy pro uhelné regiony v transformaci (CRIT)